

בעזרת ש"ת

שיעור מ"ט

שיעורי

הלכה ישרה

הלכות נטילת ידיים [ב']

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

מענינה נרדא

תנו רבנן מעשה ברבי עקיבא שהיה חבוש בבית
האסורין (איינגעשפארט אין תפיסה אונטער די מלכות הרשעה),
והיה רבי יהושע הגרסי משרתו.

בכל יום ויום היו מכניסין לו מים במדה (מיט א פונקטליכע מאהס) .
יום אחד מצאו שומר בית האסורין אמר לו היום מימך מדובין שמא
לחתור בית האסורין אתה צריך (פארוואס איז היינט דיין וואסער אסאך, אפשר ווילט
איזה אונטער גראבען די תפיסה)? שפך חציין ונתן לו חציין.
כשבא אצל ר"ע אמר לו, יהושע אין אתה יודע שזקן אני וחיי תלויין בחיך (מיין
לעהבען איז אנגעהאנגען אין דיר, די וואסער האט געדארפט זיין פאר טרינקען און פאר וואשען).
סה לו כל אותו המאורע (האט איהם זיין תלמיד פארציילט וואס איז פארגעגאנגען).
אמר לו (רבי עקיבא) תן לי מים שאטול ידי (וואשען נטילת ידיים). אמר לו לשתות אין
מגיעין, ליטול ידיך מגיעין?! (עס איז נישט געניג פאר טרינקען, אוודאי נישט צו וואשען).
אמר לו מה אעשה שחייבים עליהן מיתה (ווען מען איז עובר אויף דברי חכמים), מוטב
אמות מיתת עצמי (שטארבען נאטירליך) ולא אעבור על דעת חברי.
אמרו, לא טעם כלום (ער האט גאהרנישט טועם געווען, נאכען זיין אין א סכנה)
עד שהביא לו מים ונטל ידיו.

כששמעו חכמים בדבר אמרו - מה בזקנותו (אין זיין שוואכע
סכנהדיגע עלטער) כך, בילדותו (אין די אינגערע יאהרען) על
אחת כמה וכמה - ומה בבית האסורין כך שלא בבית
האסורין על אחת כמה וכמה !!!

הלכות נטילת ידיים - חלק ב'

דיני הציננה

פתח דבר: כל דבר שדרך בני אדם להקפיד, אפילו אם הוא רק על חלק קטן של היד, עליו
להסירו (אראפ נעמען) קודם הנטילה (שו"ע קסא, א; מ"ב א').

אלו הדברים שחוצצים בנטילה:

א. צואת זוהמה (געווענליכע שמוטץ) מתחת לצפורן, אך דוקא בחלק הציפורן שיצא שלא
כנגד הבשר (נעגל אינדרויסן פון פינגער מיט שמוטץ) (מחבר קס"א ס"א).

❖ אבל געווענליכע שמוטץ מתחת הציפורן שכנגד הבשר, אינו חוצץ (ה"ח מחנה ישראל
דינים פ"ג כ"ט).

וזה הקדשתם אלו מים ראשונים (ברכות נג ע"ב)

❖ **פירודי בצק** (ברעקלעך טייג) מתחת הציפורן ואפילו כנגד הבשר, הוא חציצה ככל שהדרך להקפיד.

ב. **ציפורן** (נעגל) שפירשה קצת (וואס איז אביסל אראפ געריסן) הוא חציצה (הרב קסא, ד; יו"ד קצח, כא; חכמ"א כלל ק"ט ט"ז).

ג. **רצועות של עור** שנפרשו מסביב לציפורן (שטיקלעך הויט נעבען די נעגל) אין זה חציצה אם אינו מקפיד, אבל במקפיד הוא חציצה לפי המנהג בדיני יו"ד (חכמ"א כלל ק"ט ט"ז).

❖ **רצועות של עור בשבת**, אפילו אם מקפיד אינו חציצה לגבי נטילת ידים (עי' פסק"ת קס"א אות א' סק"ט הע' 13, ואות ה' - ד"ה פיסות הע' 33).

בועת כו"ה (אייטער אונטער הויט):

כל זמן שסגורה אינה חוצצת, אם נפתח יש לרכך (ווייעך מאכען) העור במים ולהסיר העור כמה ששייך בלי כאב (אהן ווייטאג), והשאר אינה חציצה (ששבה"ל יו"ד קצ"ח ס"ט).

בועות (ווארצל):

אינה חציצה, ואם נתייבש וגורם לכאב ודעתו לחתכו, לכתחילה יסירנה לפני הנטילה (יור"ד שם).

ד. **קויץ** (שפענדל) שנראה בפתח הבשר, חוצץ, אבל אם הוא עמוק או מתחת העור (טיף, אדער אינטער די הויט), אינו חוצץ (יור"ד קצח; ש"ך ט"ז י"ז).

ה. **שמן, שומן ומשהה** (Cream) – כל זה חוצץ, אבל אחר שהסיר מידו, אינו חוצץ, אפילו שמורגש על היד שמנונית (גלאנצט אביסל פון פעטענס), אבל לכתחילה יזהר לנגבו היטב לגמרי (עי' מ"ב סק"ג).

ו. **דם מכה** – אם נתייבש ויש כאב כשמסירו (עס טוט וויי ביים אראפנעמען), אינו צריך להסיר, דהוי כאינו מקפיד.

❖ אם הדם לח (נאס) כמו ביציאתו, אינו חוצץ.

ז. **דיו** (טינט), **צבע** (פארב) – אם יש ממשות (מען קען עס פיהלן), חוצץ, אבל אם רק יש חזותא (נאר פארב), כגון אחר שרחץ ידיו ונשאר רושם (קאליר, Color), אינו חוצץ, וכן מתחת לצפורן אחרי שניקה שם, מותר.

❖ אבל צבע ודיו (טינט) עם ממשות, חוצץ, ורק באופן שהוא מועט ואינו מקפיד, כגון סופר סת"ם, אינו חוצץ.

ח. **רטיה** (בענדעזש):

❖ אם אינו כואב, צריך להסיר הרטיה לפני הנטילה.

❖ אם יש שם מכה ופצע שכואב הרבה ואינו יכול להסירה, או שחושש שמא יגע הפצע באוכלין, יטיל המים על שאר חלקי היד (ואין חוששין שיסיר הבענדעזש באמצע הסעודה, ואז יהיה חלק מהידים בלי נטילה) (קס"ב; מ"ב ס"ח).

ואישא כפי' אל מצותיך אשר אהבתי

❖ אם אי אפשר להטיל מים על שאר היד מחמת חולי, או שחושש מפני המים שמא ייגע ברטיה וכדומה, יכרוך מפה או הענטשקע (Disposable) על היד בלי הטלת מים עליו (שם מ"ב ס"ט).

ט. טבעת:

- ❖ צריך להסיר הטבעת לפני הנטילה ואפילו היא רפויה (רינג איז לויז אויפן פינגער), כי אין אנו בקיאים איזה מקרי רפוי (רמ"א קסא, ג).
- ❖ אשה ששכחה להסיר הטבעת, הרי שאם היא רפויה – עלתה לה הנטילה, אבל רק כשנטלה על היד עם רביעית מים לכל הפחות (עיין הטעם במחבר קסב, ט).

דיני טהרה

ודע: שחציצה לדיני טהרה וטבילה חמור יותר, ולכן אין אוכלים שום פירות ומאכלים 'ביום הטב' שמצוי שנשארים בין השיניים, כגון:
מוראנצען (Orange) - אשכוליות (Grapefruit) - ענבים (Grape) - מענגו (Mango) - פאפקארן (Pop Corn) - וי"א טשיפס (Chips) - וכדומה (ע' כ"ז בפוסקי זמנינו).

דיני הכלי

א. הכלי לא יהיה מנוקב.

- ❖ אם ניקב הכלי כשיעור שיכול להיכנס בו משקה, פסול, וזהו אם יוצא מים בטיף טיף (טראפן טראפן), דאז סימן שיכול גם להיכנס (מ"ב ז).
- ❖ אם אינו כ'כונס משקה', אבל כן כ'מוציא משקה' (וזה נקב קטן יותר), הרי שאם מחזיק הכלי רביעית מתחת הנקב, כשר.
- ❖ אך אם אינו מחזיק רביעית מתחת הנקב, כשר רק בשעת הדחק (מ"ב ח), והחזו"א מקיל ב'מוציא משקה' בכל אופן (אר"ח כ"א ג, ד).

נסדק הכלי:

ב. נסדק (געשפאלטן) הכלי – בכלי של מתכות ובלעך, אינו פסול אלא ביוצא טיף טיף (וכנ"ל), אבל בשאר כלים כגון פלאסטיק, מחלוקת אם פסול בכל אופן (להט"ז מ"ב יא).

פגום בשפתיו:

- ג. הכלי כשר לכתחילה אם הוא פגום רק בשפתו בחסרון מועט, וישפוך המים מצד הפגום (שעה"צ סקט"ז; דרשו שם 10).
- ❖ פגימה קצת שאינה ניכר כשירה לכתחילה, אפילו שאינו חלק (גלאט) בשפתו (עי' א"א בוטשאטש על מ"א קב"ט ד, וע' דרשו 10).
- ❖ אבל כלי שנפחת מלמעלה (אראפ געבראכען פון אויבען א שטיקל), הרי שככל שאין לו כלי אחר, מותר ליטול בו, אבל ישפוך ממקום שנפחת ולא מצד השני (מ"ב י"ב).

נפחת וגם יש נקב:

ד. אבל כלי שנפחת וגם יש נקב אפילו רק כ'מוציא משקה' טיפ טיפ, פסול (שם).

דינים שונים

טבילת ידים:

א. מותר לטבול ידיו במקוה של מ' סאה, ולברך על נטילת ידים, ואם בדרך 'על טבילת ידים' או 'שטיפת ידים', יצא (ס"כ, מ"ב צ"ז).

ב. אם טבל במים פחות מ' סאה, כמו שלולית מים (Puddle) ממי גשמים או הפשרת שלג, כשר בדיעבד, ובנאי שייכול לכסות בה ידיו עם מים (שם).

❖ ובשעת הדחק יכול לעשות כן לכתחילה, ובתנאי שהמים אינם עכורים (שמוטציג) והוא ראוי לשתיית כלב (מחבר ס"ד; מ"ב סקפ"ה, ס' קס, ט).

❖ צריך לנגב ידיו אחר טבילת ידים, משום מ'אוס (עפ"י רש"ל).

המאכיל לאחרים:

ג. המאכיל (דעו וואס געבט צו עסן) לאחרים, צריך האוכל ליטול ידיו, אפילו חולה שאינו יכול להזיז הידיים ולגעת בלחם, יטול ידיו ע"י אחרים, אבל המאכיל עצמו אינו נוטל ידיו (קסג, ב).

ליתן פת למי שאינו נוטל:

ד. אסור להאכיל למי שלא נטל ידיו (רמ"א שם).

ה. כמו כן אסור ליתן שום מאכל למי שאינו מברך.

ו. אם הוא ספק שלא יברך, מותר ליתן ככל שהוא עני ובתורת צדקה (מ"ב).

ז. אם ודאי שלא יברך אבל יש חשש חילול השם או שיתרחק מלעשות תשובה, מותר ליתן, ועכ"פ יאמר לו שיברך, והטוב ביותר, שיאכל בעצמו ויוציאנו בברכה.

ח. אם האוכל יברך בלי קאפעל (כיסוי ראש), בשעת הדחק יברך כן (שבה"ל).

העושה צרכיו (ביה"כ) לפני נטילת ידים:

ט. העושה צרכיו (ביה"כ) לפני נטילת ידים, יטול ידיו ל'אשר יצר' באופן שאינו כשר ללחם, כגון מסינק בלי כלי, או יטול רק רוב ידיו ג' פעמים, ואח"כ ישפשפם זו בזו, שע"י ייטמאו ידיו לגבי לחם, ואח"כ ינגבם (אפטריקענען), יברך 'אשר יצר', ואז יטול ידיו לסעודה (קס"ה, מ"ב סק"ב).

העושה צרכיו (ביה"כ) בשעת אכילה:

י. נגע במקומות מטונפים בשעת אכילה, או הלך לביה"כ להשתין באמצע סעודה, או נגע במקומות מכוסים, בכל אילו יטול ידיו עוד פעם ולא יברך (קס"ד; מ"ב י"ג בשם מהרש"ל; שעה"צ סק"י; ביה"ל).

❖ העושה צרכיו (גדולים), י"א שיברך (מ"ב שם).

❖ לכתחילה לא ייגע במקומות מכוסים באמצע הסעודה.

❖ כמו כן לא ייגע בצד התחתון של הקאפל (ביה"ל).

- ❖ לא יגרד ראשו (קראצן די קאפ) בנגיעה.
 - ❖ וכ"ה אם החליף בגדים מלוכלכים של תינוק באמצע הסעודה.
- ובכולם יטול ידיו כלפני הסעודה ובלי ברכה (ס' קס"ד ס"ב מ"ב י"ג שעה"צ סק"י).

במקום שאין שם מים:

יא. ההולך במקום שאין שם מים או שום כלי לנטילת ידים, צריך לחזור בדרכו או מן הצדדין עד זמן של 18 דקות (מינוט), בין ברגל ובין ברכב (קאר), למקום שיש שם מים (או כלי), ולא יאכל עד שיגיע לשם.

יב. אבל לפניו (דהיינו כשממילא ילך לשם בדרך זו), צריך ללכת עד 72 דקות לדעת אם יש שם מים (או כלי) ליטול, ולא יאכל עד שיגיע לשם.

- ❖ אף אם הוא בבית או במקום שאין בדעתו ללכת כלל, עדיין צריך ללכת שיעור של 18 דקות כדי ליקח מים ליטול ידיו.

באופן שאין לו מים:

יג. אם אין לו מים גם באופן הנ"ל, או שירא שחבריו יעזבו אותו, יכרוך שתי ידיו במפה או הענטשקע (Disposable), ויאכל בלי נטילה.

ב'עראפלאן (Airplane):

יד. ב'עראפלאן יטול ידיו ממים של ביה"כ (לכתחילה יקח כלי המחזיק רביעית לכל יד), גם מותר ליטול כבשעת הדחק עם כוס נייר או פלאסטיק (Disposable Cup), וייצא מחוץ לביה"כ ויברך שם וינגב ידיו לפני שילך למקומו.

כל הלכות דיני נטילת ידיים לעילוי נשמח
 ר' אפרים בן ר' שלמה אביגדור ז"ל
 ת.נ.צ.ב.ה.

יה"ר שזכות הרכים במצות נטילת ידיים יגן בעד הגרבן ונדרכת לבו וישפע שפע
 ברכה והצלחה במידה גרושה, ורב נחת דקדושה מכל יוצא חלציו, ואך טוב
 וחסד ירדפו לאורך ימים, אמן!

נפלא עריכת ספרים - 1347-455-9957 / 72nifla@gmail.com

דיינים מומחים משיבים ועונים על שאלתכם כל ימות השבוע

קול

הלכות שבת
האטליין

929-4 SHABAS

9 2 9 - 4 7 4 - 2 2 2 7

שבת | יום טוב | חול המועד

יצא לאור ע"י הרב יהודה אליקים מאנהייט - מו"צ בק"ק ברוקלין יצ"ו

הנצחות והערות או לקבל הגלינות נא להתקשר - 347-512-9276 - haluchuyeshuru@gmail.com